

www.krasp.org.pl

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. zw. dr hab.
Wiesław Banyś
Rektor

Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
wieslaw.banys@krasp.org.pl

Biuro KRASP:

Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
fax: 22 55 21 567
biuro@krasp.org.pl

Warszawa, 20 sierpnia 2014 r.

KRASP/207/2014

Szanowna Pani
Ewa Dudek
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

Szanowna Pani Minister,

W odpowiedzi na pismo nr DSWM.WPS.5050.6.22.2014.LB.2 z 1 sierpnia 2014 r. w załączeniu przesyłam uwagi Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich dotyczące *projektu założeń do projektu ustawy o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji*.

Z wyrazami szacunku

prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś
Przewodniczący KRASP

Uwagi
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
dotyczące
Projektu założeń do projektu ustawy o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji
(Projekt założeń z dn. 1 sierpnia 2014 r.)

Ocena ogólna:

Ustawa, której dotyczy przedłożony projekt założeń, jest potrzebna. Pożądane jest jak najszybsze wprowadzenie Polskiej Ramy Kwalifikacji i związanego z nią Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, co umiejscowi działania podjęte dotychczas w systemie szkolnictwa wyższego w szerszym kontekście i ułatwi uczelniom dalsze działania związane wdrażaniem idei uczenia się przez całe życie, w szczególności we współpracy z instytucjami zewnętrznymi. Powinna być też, po spełnieniu warunków poniżej, dobrą podstawą do przyjęcia wspierającego prorozwojową politykę państwa „Paktu dla edukacji”.

Opiniujemy pozytywnie przedłożony projekt, pod warunkiem jednakowoż:

- a) akceptacji postulatu opisanego kwalifikacji uzyskiwanych w oświacie i szkolnictwie wyższym zgodnie z ogólnymi standardami (p. 2 w uwagach),
- b) przedstawienia przekonujących argumentów, dlaczego to właśnie PARP miałby być podmiotem prowadzącym Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji.

Uwagi:

1. Sformułowanie celu (na str. 2 i ponownie na str. 3), odwołujące się do podniesienia poziomu kapitału ludzkiego, wydaje się zbyt dalekosiężne. Bezpośrednim celem proponowanych regulacji jest osiągnięcie „korzyści” wymienionych na str. 3-4, a zwłaszcza uporządkowanie systemu kwalifikacji i podniesienie jakości nadawanych kwalifikacji, co powinno przyczynić się do osiągnięcia większej przejrzystości i wiarygodności kwalifikacji nadawanych w Polsce, a przez to lepszego dopasowania popytu i podaży oraz ułatwienia mobilności na rynku pracy (krajowym i europejskim). Ponadto można zauważyć, że w części wstępnej występują odwołania tylko do rozwoju gospodarczego i potrzeb gospodarki – brak natomiast odniesienia do innych potrzeb społeczeństwa rozwiniętej demokracji.
2. Nie jest jasne, dlaczego kwalifikacje uzyskiwane w oświacie i szkolnictwie wyższym nie miałyby być (przynajmniej docelowo) opisywane – na ile to możliwe - zgodnie ze standardami przedstawionymi na str. 11-12. Poprawiłoby to drożność całego systemu w kontekście LLL (jest to znany w innych krajach, szczególnie gorąco dyskutowany ostatnio w Niemczech, problem kompatybilności/przystawalności/przenikalności (permeability) systemów edukacji akademickiej i zawodowej). Z tego też powodu trudno pozytywnie się odnieść do przedłożonych propozycji.
3. Nie jest jasne, jakie przesłanki uzasadniają wybór PARP jako podmiotu prowadzącego Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji. Bez wskazania tych przesłanek nie jest możliwe pozytywne odniesienie się do przedstawionych propozycji.

4. W projekcie brakuje jakichkolwiek stwierdzeń odnoszących się do kwalifikacji cząstkowych nadawanych w systemie szkolnictwa wyższego. Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* definiuje - obok często wymienianych w dokumencie kwalifikacji pierwszego drugiego i trzeciego stopnia - kwalifikacje podyplomowe. Założenia powinny określać, w jaki sposób będzie regulowane przypisywanie tym kwalifikacjom poziomów PRK. Założenia te powinny też odnieść się do wymienionych w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym* kursów kształcących (ich ukończenie potwierdza świadectwo) i szkoleń.
5. Budzą wątpliwości sformułowania dotyczące piątego poziomu PRK. Przyjmujemy, że w sformułowaniu na str. 11 (punkt 4) chodzi o charakterystykę, która obejmuje kwalifikacje nadawane w systemie oświaty i systemie szkolnictwa wyższego.

Dla uniknięcia problemów interpretacyjnych proponujemy jednak uzupełnienie sformułowania dotyczącego charakterystyk poziomów drugiego stopnia ogólności (str. 10) w następujący sposób:

„Charakterystyki drugiego stopnia są mniej ogólne i odnoszą się do trzech grup kwalifikacji:

- 1) *typowych dla kształcenia ogólnego (poziomy 1-5 PRK);*
- 2) *typowych dla kształcenia i szkolenia zawodowego (poziomy 1-8 PRK);*
- 3) *typowych dla szkolnictwa wyższego (poziomy 5-8 PRK).”*

Przypominamy, że postulat realizacji w systemie szkolnictwa wyższego kształcenia prowadzącego do uzyskania kwalifikacji odpowiadających piątemu poziomowi PRK był wielokrotnie formułowany przez KRASP. W szczególności w przekazanym 20 sierpnia 2013 r. *Stanowisku KRASP zawierającym uwagi do „Projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 16 lipca 2013 r.”* można znaleźć stwierdzenie: *„Wymaga wyjaśnienia, dlaczego w projekcie nowelizacji pominięto regulacje dotyczące 5 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji.”*

Postulowane przez nas zmiany sposobu sformułowania założeń nie przesądzają, czy, od kiedy i w jakiej formie kształcenie prowadzące do uzyskania kwalifikacji odpowiadających piątemu poziomowi PRK będzie realizowane w polskich uczelniach. Jednakże regulacja, która wykluczyłaby możliwość prowadzenia takiego kształcenia, jest niemożliwa do akceptacji.

6. Celowe byłoby wyraźne stwierdzenie, że Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji jest „rozproszony”. W szczególności, opis kwalifikacji nadawanych w szkolnictwie wyższym (opis efektów kształcenia dla programów kształcenia prowadzących do uzyskania konkretnych kwalifikacji) znajduje się na serwerach uczelni prowadzących studia prowadzące do uzyskania tych kwalifikacji, jest udostępniany przez uczelnie na ich stronach internetowych i tam powinien pozostać - opisy te mogą się zmieniać w wyniku doskonalenia programów kształcenia (w wyniku działania wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia), a ich scentralizowanie mogłoby ten naturalny proces niepotrzebnie bardzo utrudnić.
7. Oznaczanie poziomów kwalifikacji pełnych i cząstkowych przy użyciu różnych znaków graficznych proponowane jest tylko dla kwalifikacji spoza systemu oświaty i szkolnictwa wyższego (str. 16). Wydaje się, że takie rozróżnienie powinno objąć wszystkie kwalifikacje.
8. Sformułowany w dokumencie (str. 18) postulat „wprowadzenia w ustawie wspólnych zasad walidacji, certyfikacji i zapewniania jakości dotyczących tych kwalifikacji, które zostaną włączone do ZSK”, przy czym „zasady te [miałyby być] spójne z zasadami zapewnienia jakości w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego”, wydaje się niemożliwy do realizacji. Obowiązujące obecnie zasady zapewnienia jakości kwalifikacji w systemie

oświaty i szkolnictwa wyższego są tylko częściowo spójne. W szkolnictwie wyższym systemem zapewnienia jakości objęty jest zarówno proces nadawania kwalifikacji (rozumiany jak w definicji na str. 9), jak i proces ich tworzenia i doskonalenia. W systemie oświaty natomiast zapewnianie jakości dotyczy jedynie nadawania kwalifikacji. Postulowana spójność powinna zatem uwzględniać specyfikę systemów, w których kwalifikacje są nadawane.

9. Proponowane podejście do wprowadzania kwalifikacji spoza systemu oświaty i szkolnictwa wyższego do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji może skutkować niekorzystną „petryfikacją” kwalifikacji. Właściwy minister powinien być zobowiązany do „aktualizowania kwalifikacji”, tzn. dostosowywania kwalifikacji do zmieniających się potrzeb i doskonalenia opisu kwalifikacji – z inicjatywy podmiotu wnioskującego o wprowadzenie kwalifikacji do Rejestru lub z własnej inicjatywy.

Minister powinien być też zobowiązany do aktualizowania listy podmiotów uprawnionych do certyfikowania oraz podmiotów zewnętrznego zapewniania jakości kwalifikacji.

10. Zakłada się, że w procesie przypisywania poziomów PRK do kwalifikacji porównywanie wymaganych dla kwalifikacji efektów uczenia się z charakterystykami poziomów w PRK będzie dokonywane przez ekspertów (str.15). Obowiązkiem dokonania i przedstawienia we wniosku takiego porównania należałoby obarczyć także podmiot wnioskujący o wpisanie kwalifikacji do Rejestru – zapewne „urealniałoby” wnioski w zakresie poziomu przypisywanego kwalifikacji. Zadaniem ekspertów byłoby wówczas sprawdzenie poprawności dokonanego przez wnioskodawcę porównania.

Wątpliwości może budzić wymaganie, aby porównania wymaganych dla kwalifikacji efektów uczenia się z charakterystykami poziomów w PRK dokonywali eksperci w odpowiednich dziedzinach. Ekspert tacy są oczywiście niezbędni, wydaje się jednak, że przynajmniej jeden z nich powinien być też ekspertem w sprawach związanych z PRK i systemami kwalifikacji.

11. Można dostrzec pewne problemy związane z używaną terminologią. W założeniach (tak jak w *Raporcie Referencyjnym* i *Słowniku podstawowych terminów dotyczących krajowego systemu kwalifikacji*) „walidacja” i „certyfikacja” są rozłącznymi (choć powiązаныmi) procesami. Tymczasem w Zaleceniach Rady z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego (wersja oryginalna, bo w tłumaczeniu jest inaczej) jednym z etapów *validation* jest *certification*. Rozwiązanie tego problemu jest istotne zwłaszcza w kontekście tłumaczenia opisu ZSK na język angielski.

Ponadto warto ustalić, jak rozumiane jest wielokrotnie występujące w tekście opiniowanego dokumentu określenie „nadanie/nadawanie kwalifikacji”. Wydaje się, że znaczenia tego terminu w definicjach „certyfikacji” i „zapewniania jakości nadawania kwalifikacji” nie są zgodne. W szczególności, wątpliwości może budzić sformułowanie: „podmiot certyfikujący ponosi odpowiedzialność za jakość certyfikacji i walidacji” (str. 19). Certyfikacja, zgodnie z przyjętą definicją, to „nadanie kwalifikacji osobie przez wydanie odpowiedniego dokumentu”. Chodzi zatem chyba o jakość walidacji – trudno bowiem mówić o jakości certyfikacji.

Uwagi szczegółowe, odnoszące się do konkretnych sformułowań:

1. str. 3: Sformułowanie „ułatwienie mobilności pracowników na polskim i europejskim rynku pracy poprzez wskazanie kompetencji (efektów uczenia się) w ramach wydawanych w Polsce dyplomów, świadectw i certyfikatów” wydaje się niefortunne - mogłoby sugerować, że elementem każdego dyplomu, świadectwa lub certyfikatu jest opis efektów uczenia się.

2. str. 7: Sformułowanie „ogólne zasady zapewniania jakości kwalifikacji oraz zasady zapewniania jakości walidacji” jest niewłaściwe lub nieprecyzyjne. Zapewnianie jakości kwalifikacji obejmuje zapewnianie jakości walidacji. Być może zamiast „zapewnianie jakości kwalifikacji” należałoby powiedzieć „zapewnianie jakości definicji (opisu) kwalifikacji” (albo pominąć „oraz zasady zapewniania jakości walidacji”).
3. str. 7: w sformułowaniu „3) określenie zasad wprowadzania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji oraz kompetencji właściwych ministrów w tym zakresie” być może właściwsze byłoby użycie terminu Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji.
4. str. 8 (także str. 16): Nie jest jasne sformułowanie „kwalifikacja stanowi (może stanowić) podbudowę dla innej kwalifikacji”.
5. str. 9: definicja „poziomu kwalifikacji” jest nieprecyzyjna: samo porównanie nie wystarcza, musi być uzupełnione procesem decyzyjnym, w którym wynik porównania zostaje „przetworzony” na liczbę określającą poziom.
6. str. 9: definicja „wiedzy” redukuje drogi jej zdobywania do „przyswajania” (s. 9) – nie uwzględnia samodzielnego dochodzenia do wiedzy; ponadto w zaproponowanej definicji przydałby się chyba dodatkowy spójnik: „zbiór opisów faktów oraz zasad, teorii i praktyk ...”
7. str. 11: Wątpliwości budzą sformułowania dotyczące „informacji ogólnych o kwalifikacji”:
 - nie jest jasne, co znaczy „syntetyczna charakterystyka kwalifikacji”,
 - nie jest jasne, w jakich jednostkach jest opisywany orientacyjny nakład pracy,
 - nie jest jasne sformułowanie „drogi dochodzenia do efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji”; może ono rodzić pokusę przeniesienia punktu ciężkości opisu kwalifikacji z efektów na proces, np. przez określanie liczby godzin obowiązkowych zajęć związanych z osiągnięciem określonego zestawu efektów uczenia się.